

Alueiden käytön palvelut maakunnassa vuodesta 2020 eteenpäin

1. Mitä varten ko. palvelukokonaisuus on olemassa eli mikä on sen tärkein tavoite?

Alueiden käytön palveluihin kuuluvat *maakuntakaavoitus, kuntien alueidenkäytön suunnittelun ja rakennusvalvontatoimen järjestämisen edistäminen sekä kulttuuriympäristöjen hoito.*

Maakuntakaavoituksen ja kuntien alueidenkäytön suunnittelun edistämistehtävien tavoitteena on sovittaa yhteen eri tahojen maankäyttötarpeet ja alueidenkäytön valtakunnalliset intressit. Kaavoitus ja muu alueidenkäytön suunnittelu luovat edellytyksiä hyvälle elinympäristölle ja elinkeinotoiminnalle ja näiden kehittämiseksi. Laadukas ja kaikin tavoin toimiva elinympäristö muodostaa kokonaisuuden, jossa erilaisilla ihmisillä on mahdollisuus jokapäiväisen elämän järjestämiseen ja perustarpeiden tyydyttämiseen: asumiseen, palveluiden käyttämiseen, työssäkäyntiin, ulkoiluun, harrastuksiin, mutta myös lepoon ja yksityisyyteen. Hyvä elinympäristö on myös ekologisesti kestävä.

Kulttuuriympäristöllä tarkoitetaan ihmisen muovaamaa ympäristöä, kuten kulttuurimaisemia, rakennettuja kulttuuriympäristöjä ja muinaisjäännöksiä. Kulttuuriympäristön hoidon tavoite on lisätä ihmisten hyvinvointia sekä alueen viihtyisyyttä ja vetovoimaa. Hyvin hoidettu kulttuuriympäristö on tärkeä voimavara, joka luo alueille omaleimaisuutta, tukee paikallisyhteisöjen kehitystä ja tarjoaa myös mahdollisuuksia elinkeinoelämän toiminnalle.

2. Mitkä ovat ne keinot, joilla tavoitteeseen päästään?

Maakunta laatii ja hyväksyy maakuntakaavan. Siinä esitetään maakunnan alueiden käytön sekä alue- ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita, joiden merkitys on valtakunnallinen tai maakunnallinen. Näistä keskeisiä ovat muun muassa taajama- ja palvelurakenne, liikenneyhteydet ja energia-verkko, luonnonvarojen hyödyntäminen sekä kulttuuri- ja luonnonarvojen säilyminen. Maakuntakaava ohjaa kuntien kaavoitusta ja viranomaisten muuta alueiden käyttöä koskevaa suunnittelua.

Kuntien alueidenkäytön suunnittelua ja rakennusvalvontatoimen järjestämistä edistetään tarjoamalla asiantuntija-apua ja koulutusta alueen kunnille sekä osallistumalla ennakoivaan viranomaisyhteistyöhön ja kaavoituksen kehittämishankkeisiin. Maakuntien tulee myös huolehtia alueiden käytön ja rakennetun ympäristön tilan ja kehityksen seurannasta alueellaan.

Kulttuuriympäristöjen hoidon osalta maakunnan tehtävänä on muun muassa lisätä tietoa ja tietoisuutta kulttuuriympäristöistä, edistää niiden kestävää hoitoa ja käyttöä, edistää alan toimijoiden yhteistyötä maakunnassa sekä seurata kulttuuriympäristöjen tilaa ja kehitystä. Lisäksi maakunnat myöntävät rakennusperinnön hoitoavustuksia.

3. Keitä ovat tämän palvelukokonaisuuden asiakkaat?

Maakunnan alueiden käytön palveluiden asiakkaita ovat maakunnan asukkaat ja vapaa-ajan asukkaat, alueella toimivat yritykset ja elinkeinonharjoittajat, kunnat, valtion viranomaiset sekä järjestöt ja muut sidosryhmät.

4. Mitkä ovat tämän palvelukokonaisuuden tuotteet ja yksittäiset palvelut?

Maakuntien alueiden käytön palvelut ovat luonteeltaan *kehittämispalveluja* ja *edistämispalveluja*, jotka koskevat maakunnan omaa suunnittelua, kuntien alueidenkäytön suunnittelun edistämistä, kulttuuriympäristöjen hoitoa ja alueidenkäytön seurantaa. Palvelut sisältävät mm. viranomaistehtäviä, asiantuntijapalveluita, neuvontaa, viestintää ja tietopalvelua sekä rahoituspalveluja.

Maakuntakaava on maakunnan suunnittelun keskeinen väline. Maakuntakaavan monivaiheisen laatimisprosessin lopputuloksena syntyy maakuntavaltuuston hyväksymä maakuntakaava, jossa määritellään 10–20 vuoden aikajänteellä maakunnan tulevan kehittämisen kannalta keskeiset alueidenkäytön periaatteet ja ratkaisut. Maakuntakaavan keskeisenä tehtävänä onkin luoda alueidenkäytölliset edellytykset maakunnan kehittämiseksi. Laatiessaan maakuntakaavaa tehdään tarvittavat selvitykset ja vaikutusarvioinnit. Maakunta valmisteleekin kaavan yhteistyössä alueensa kuntien ja muiden viranomaisten kanssa sekä vuorovaikutuksessa maakunnan asukkaiden ja muiden osallisten sekä eri sidosryhmien, myös ministeriöiden kanssa.

Maakunnat edistävät kuntien alueidenkäytön suunnittelua tarjoamalla asiantuntija-apua ja koulutusta alueen kunnille sekä osallistamalla ennakoivaan viranomaisyhteistyöhön ja kaa-voituksen kehittämishankkeisiin. Myös rakennusvalvontatoimen järjestämisen edistämisessä maakunnan rooliin kuuluu asiantuntija-avun ja koulutuksen tarjoaminen kunnille sekä rakennusvalvontojen yhteistyö- ja kehittämishankkeisiin osallistuminen.

Kuntien alueidenkäytön suunnitteluun ja rakennusvalvontatoimen järjestämisen edistämiseen liittyviä maakunnan ja kuntien välisen viranomaisyhteistyön lakisääteisiä välineitä ovat viranomaisneuvottelut, lausunnot ja keskustelu ajankohtaisista alueidenkäytön kysymyksistä. Yhteistyössä tärkeää on ratkaisuhakuisuus ja eri osapuolien tavoitteiden ennakoiva yhteen sovittaminen.

Maakunta edistää kulttuuriympäristöjen kestävä hoitoa ja käyttöä lisäämällä ja ylläpitämällä tietoja kulttuuriympäristöistä ja parantamalla tietoisuutta niiden arvoista. Kulttuuriympäristö ja sen edistäminen otetaan huomioon maakuntakaavoissa ja maakunnan suunnitelmassa sekä yleisesti maakunnan toiminnassa.

Viestintä- ja tietopalvelut

Maakunnat huolehtivat alueiden käytön ja rakennetun ympäristön tilan ja kehityksen seurannasta alueellaan. Maakunnat mm. tallentavat paikka- ja ominaisuustietoja kuntien kaavoista, suunnittelutarveratkaisuista ja poikkeamispäätöksistä. Tietojen pohjalta jalostetaan suurin osa valtakunnallisen kaavoituksen seurannan tiedoista. Alueidenkäytön suunnittelun keskeisiä tietojärjestelmiä ovat Yleiskaavapalvelu sekä elinympäristön tietopalvelu Liiteri. Kaikki kerättävät kaavoituksen, yhdyskuntarakenteen ja elinympäristön paikkatieto- ja tilastoaineistot ovat käytettävissä Liiterissä.

Neuvontapalvelut

Kuntien neuvonta kaavoitus-, rakentamis- ja kulttuuriympäristöasioissa ja koulutus-tilaisuuksien järjestäminen ovat kiinteä osa kuntien alueidenkäytön ja rakennusvalvontatoimen järjestämisen edistämistehtävää. Maakunta neuvoo myös asukkaita ja maakunnassa toimivia muita tahoja kaavoitus-, rakentamis- ja kulttuuriympäristöasioissa.

Rakennusperinnön hoitoavustusten yhteydessä tarjotaan korjausneuvontaa, joka tällä hetkellä monin paikoin järjestetään yhteistyössä maakuntamuseon kanssa. Asiantuntemus ja

neuvontavalmiudet voivat palvella myös muilla rahoitusmuodoilla tuettavia kulttuuriympäristön hoitohankkeita.

Luvat, ilmoitukset ja päätökset

Maakunta päättää maakuntakaavan laatimisen vireille tulosta, sen valmisteluaineiston nähtäville asettamisesta, maakuntakaavaehdotuksen nähtäville asettamisesta sekä maakuntakaavan hyväksymisestä. Näistä kaikista päätöksistä ilmoitetaan lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Rahoituspalvelut

Kulttuuriympäristön hoidon edistämiseksi maakunta myöntää rakennusperinnön hoitoavustuksia kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten omistajille sellaisiin korjauksiin, joilla säilytetään rakennuksen kulttuurihistoriallisia arvoja.

5. Mitkä ovat liittymä- ja rajapinnat maakunnan muiden palvelujen ja toisten organisaatioiden tuottamien palvelujen kanssa?

Alueiden käytön palveluilla on tiiviitä kytkentöjä muihin maakunnan palveluihin, erityisesti liikenteen suunnitteluun, aluekehittämiseen, luonnonsuojelun edistämiseen sekä vesien- ja merenhoitoon.

Kunnat ovat maakuntien keskeisiä yhteistyökumppaneita alueidenkäytössä. Lisäksi alueiden käytön palveluilla on liittymä- ja rajapintoja valtion virastojen tuottamien palvelujen kanssa. Keskeisiä ovat liikenteeseen, luonnonsuojeluun, ympäristönsuojeluun, ympäristövaikutusten arviointiin ja kulttuuriympäristöön liittyvät palvelut. Tärkeimpiä yhteistyökumppaneita ovat Valtion lupa- ja valvontavirasto (Luova), Liikennevirasto, Metsähallitus, Museo- ja maakuntamuseot.

6. Miten maakunnan sisäinen yhteistyö näiden palvelujen asiakaslähtöiseksi tuottamiseksi on järjestettävä?

Maakuntakaavan valmistelussa ja kuntien alueidenkäytön suunnittelun edistämisessä on tärkeää hyödyntää maakunnan eri tehtäväalueiden, esimerkiksi liikenneasioiden ja luonnon-suojelun asiantuntemusta. ELY-keskusten rakennusperinnön hoidon avustusten maksatus ja osa valvonnasta on tällä hetkellä keskitetty KEHA-keskukselle.

